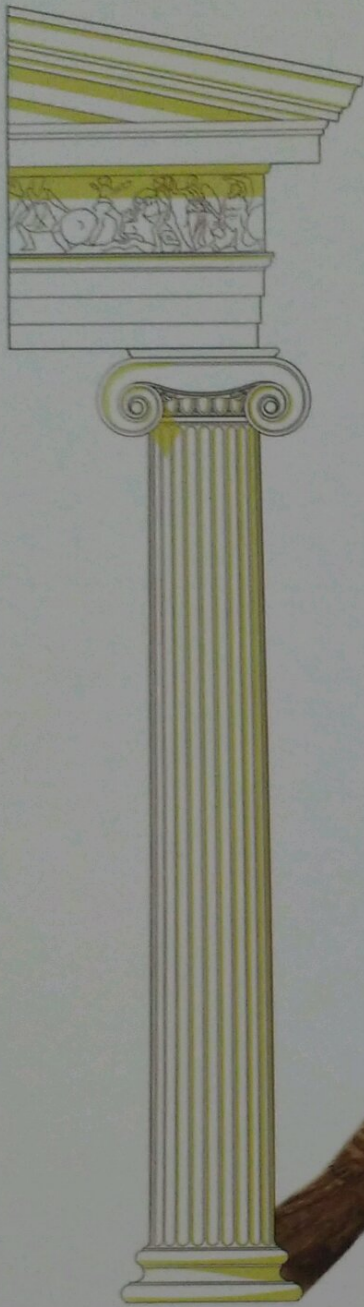

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ
Том 1

Київський Університет
імені Бориса Грінченка

С.О. ГОЛОВАНОВ

ІСТОРІЯ
СТАРО-
ДАВНЬОГО
СВІТУ

Моєму вчителю Миколі Федоровичу Александрі,
людині, яка навчила любити історію та професію,
присвячується ця книга

Глибокий уклін моїм вчителям та моїм колегам,
які навчали і навчають відданості професії,
бажанню знати історію та бути людиною.

Автор висловлює щирі подяки
Петру Бевзі за вирішальну допомогу у виданні книги,
а також за ідею художнього образу обкладинки,
Максиму Мельнику, видавцю,
за практичне втілення в реальність нашого задуму,
ректору університету імені Бориса Грінченка
Віктору Огнев'юку за всебічну підтримку
нашого проекту та вступне слово до видання,
Марії Жук, як першому редактору рукопису,
Геннадію Надтоці, ініціатору та керівнику проекту
кафедрального багатотомника.

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ
Том 1

С.О. ГОЛОВАНОВ

ІСТОРІЯ
СТАРО-
ДАВНЬОГО
СВІТУ

Навчальний посібник
для студентів
вищих навчальних закладів
історичних спеціальностей

Київ 2017

УДК 94(100)(075.8)
ББК 63.3(0)3я73

Г61

Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського університету імені Бориса Грінченка
(протокол № 3 від 26 березня 2015 р.)

Автор:

Голованов С. О., доцент кафедри всесвітньої історії Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, доцент.

Рецензенти:

Ставнюк В. В., завідувач кафедри історії стародавнього світу та середніх віків Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор історичних наук, професор;

Надтока Г. М., професор кафедри всесвітньої історії Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор історичних наук, професор;

Срібняк І. В., завідувач кафедри всесвітньої історії Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор історичних наук, професор;

Гломозда К. Ю., доцент кафедри історії Національного університету «Кієво-Могилянська академія», кандидат історичних наук, доцент.

Голованов С. О.

Г61 Історія стародавнього світу : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. істор. спец. Т. 1 / С. О. Голованов // Всесвітня історія : в 5 т. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2016. — 472 с.

ISBN 978-617-658-022-5.

ISBN 978-617-658-023-2 (Т. 1).

Навчальний посібник «Історія стародавнього світу» є першим томом багатотомного видання серії «Всесвітня історія».

Книга складається з таких розділів: «Історія первісного суспільства», «Історія Стародавнього Сходу», «Історія Стародавньої Греції», «Історія Стародавнього Риму» й охоплює період від початку процесу формування первісної людини (антропogeneзу) до падіння Західної Римської імперії.

Посібник містить інформацію з аналізу джерельної бази історії країн стародавнього світу, а також список навчальної та дослідницької літератури. Особлива увага звертається на основні закономірності історичного процесу, які відбувалися у певний історичний період.

Для студентів історичних спеціальностей вищих навчальних закладів, аспірантів, викладачів та всіх, хто цікавиться історією стародавнього світу.

УДК 94(100)(075.8)
ББК 63.3(0)3я73

ISBN 978-617-658-022-5

ISBN 978-617-658-023-2 (Т. 1)

© С. О. Голованов, 2016

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2016

© П. О. Бевза, дизайн обкладинки, 2016

Основні напрями та форми історичного розвитку суспільства в період стародавнього світу	5
--	---

ЧАСТИНА I ПЕРВІСНЕ СУСПІЛЬСТВО

Розділ 1. Поява людини й утворення людського суспільства

1. Основні аспекти історії первісного суспільства	10
2. Проблема хронології та періодизації історії первісного суспільства	13
3. Початок антропогенезу	15
4. Формування людини сучасного фізичного типу	21
5. Виникнення та розвиток первісних знарядь праці. Археологічні культури	24
6. Формування родового суспільства	29
7. Виникнення родової общини	30

Розділ 2. Розклад первісного суспільства

1. Суспільний поділ праці: його сутність та наслідки	34
2. Формування патріархальних родових відносин	38
3. Виникнення сусідської общини	40
4. Трипільська археологічна культура. Перші землероби та скотарі на території України	41
5. Розпад первісного суспільства. Формування нерівності та становлення держави	45

Розділ 7. Стародавній Китай	145
1. Джерела з історії Стародавнього Китаю	145
2. Періодизація історії Стародавнього Китаю	146
3. Перші держави на території Китаю	146
4. Імперія Цінь	149
5. Народні заворушення. Падіння імперії Цінь і проголошення імперії Хань	154
6. Реформи Ван Мана: основні напрями й цілі	158
7. Друга Ханьська імперія, або Східна Хань	160
8. Феномен китайської цивілізації, специфічні риси її розвитку	162

ЧАСТИНА III ЦИВІЛІЗАЦІЯ СТАРОДАВНЬОЇ ГРЕЦІЇ

165

Розділ 1. Становлення та розвиток античної цивілізації Стародавньої Греції	165
1. Джерела з історії Стародавньої Греції	165
2. Періодизація історії Стародавньої Греції	174
3. Природа та населення Балканського півострова	174
4. Формування та розвиток критської цивілізації	177
5. Мікенська культура (XX–XII ст. до н. е.)	184
6. Гомерівський період у Греції (IX–XI ст. до н. е.)	193
7. Греція архаїчного періоду (VIII–VI ст. до н. е.)	198
8. Грецька колонізація (VIII–VI ст. до н. е.)	199

Розділ 2. Розквіт цивілізації Стародавньої Греції	203
1. Рабовласницький поліс	203
2. Античні поліси архаїчного періоду	207
2.1. Спартанська олігархічна держава	207
2.2. Рабовласницька демократія в Афінах	212
3. Греко-перські війни	220

4. Економічний розвиток Греції в V ст. до н. е.	229
5. Політичний розвиток Греції в V ст. до н. е. Пелопоннеська війна (431–404 рр. до н. е.)	236
5.1. Боротьба Афіні і Спарти за гегемонію в Греції	236
5.2. Розбудова Афініської держави під час правління Перикла	242
5.3. Пелопоннеська війна та її наслідки	246

Розділ 3. Античні міста-колонії в Північному Причорномор'ї

1. Найголовніші міста-колонії	256
2. Суспільне та господарче життя колоній	256

Розділ 4. Становлення держави Александра Македонського та її розпад

1. Встановлення македонської гегемонії на Балканах	260
2. Похід Александра на Схід	265
3. Наслідки завоювань Александра Македонського	275

Розділ 5. Елліністичні держави

1. Політичний, економічний та соціальний аналіз елліністичної ойкумени	276
2. Суспільно-політичний лад елліністичного Єгипту	284
3. Історична доля держави Селевкідів	288
4. Державний лад Пергамського царства	291
5. Греко-Бактрійське царство	292

ЧАСТИНА IV ЦИВІЛІЗАЦІЯ СТАРОДАВНЬОГО РИМУ

Розділ 1. Становлення та розвиток Римської держави

1. Джерела з історії Стародавнього Риму періоду Республіки та Імперії	295
2. Етрусська цивілізація на Апеннінському півострові	302
3. Царський період у Римі (753–510 рр. до н. е.)	305

4. Характеристика царського періоду в Римі (753–510 рр. до н. е.)	307
5. Становлення Республіки в Римі	311
6. Боротьба плебеїв із патриціями	312
7. Завоювання Римом Італії	314

Розділ 2. Боротьба Римської держави з Карфагеном за панування на Середземному морі (III–II ст. до н. е.)

1. Причини зіткнення Риму з Карфагеном	319
2. Перша Пунічна війна (264–241 рр. до н. е.)	320
3. Друга Пунічна війна (218–201 рр. до н. е.)	322
4. Третя Пунічна війна (149–146 рр. до н. е.)	329
5. Наслідки Пунічних війн	332

Розділ 3. Римське суспільство в II ст. до н. е.

1. Нобілітет і вершники	334
2. Італійське сільське господарство в середині II ст. до н. е.	337
3. Промисловість і торгівля	338
4. Римське рабовласництво в середині II ст. до н. е.	339
5. Збіднення селянства	341
6. Партія реформ Сципіона Еміліана	342

Розділ 4. Аграрний рух у Римі в II ст. до н. е.

1. Причини аграрного руху Гракхів у Римі	344
2. Трибунат Тиберія Гракха	344
3. Реформи Гая Гракха	347
4. Наслідки аграрного руху Гракхів	349

Розділ 5. Воєнне мистецтво Римської республіки. Організація і тактика римської армії	351
1. Побудова збройних сил у період ранньої Республіки	351
2. Військова реформа Гая Марія	354
3. Розвиток воєнного мистецтва в I ст. до н. е.	355
Розділ 6. Початок кризи Римської республіки Повстання рабів	358
1. Перше та друге повстання рабів на Сицилії	358
2. Диктатура Сулли в Римі	361
3. Повстання Лепіда. Війна Серторія	365
4. Повстання рабів під проводом Спартака	367
Розділ 7. Громадянські війни в Римській республіці	372
1. Створення першого тріумвірату та громадянська війна між Цезарем і Помпеем	372
2. Характеристика диктатури Цезаря	387
3. Створення другого тріумвірату та його розпад	391
4. Падіння Республіки в Римі	394
Розділ 8. Римська імперія	398
1. Епоха ранньої Імперії I–II ст.	398
2. Криза Імперії III ст.	410
3. Пізня Римська імперія IV–V ст.	417
ЛІТЕРАТУРА	437
ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК	450
ХРОНОЛОГІЧНА ТАБЛИЦЯ ДАВНІХ ВІКІВ	461
ІМЕННИЙ ПОКАЗУЧИК	

Навчальне видання

ГОЛОВАНОВ
Сергій Олександрович

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ
Том 1

ІСТОРІЯ СТАРОДАВНЬОГО СВІТУ

Навчальний посібник
для студентів
вищих навчальних закладів
історичних спеціальностей

Видання підготовлене до друку в НМЦ видавничої діяльності
Київського університету імені Бориса Грінченка

Завідувач НМЦ видавничої діяльності *М. М. Прядко*
Відповідальна за випуск *А. М. Даниленко*

Над виданням працювали: *Л. В. Потравка, Т. В. Нестерова, О. Д. Ткаченко*
Дизайн обкладинки *П. О. Бевза*

Поліграфічна група: *А. А. Богадельна, Д. Я. Ярошенко, О. О. Ярошенко,*
Г. О. Бочарник, В. В. Василенко

Під час підготовки цього видання використано ілюстративні матеріали з інтернет-сайтів:

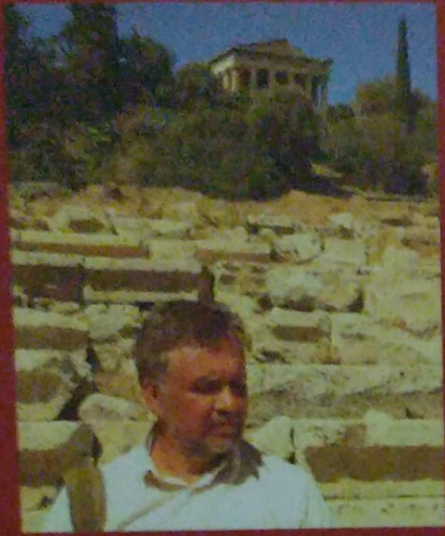
<https://uk.wikipedia.org/>

<http://ukrmap.su/uk-wh6>

<http://etc.usf.edu/clipart/galleries/409-ancient-and-medieval-history>

Підписано до друку 16.01.2017 р. Формат 60x84/16.

Київський університет імені Бориса Грінченка,
вул. Бульварно-Кудрявська, 18/2, м. Київ, 04053.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи серія ДК № 4013 від 17.03.2011 р.

Коротко про автора

Сергій Олександрович Голованов народився в 1957 році в Києві у родині вчителів.
Доцент кафедри «Всесвітньої історії» Київського університету імені Бориса Грінченка.
Стаж викладацької роботи у вищій школі - 37 років.
Автор 14 книжок з Історії стародавнього світу, зокрема, підручника для 6 класу «Історія стародавнього світу» якого перекладено кримськотатарською та російською мовами.
Володіє 6-ма мовами, серед яких давньогрецька та латина.

ISBN 978-617-658-023-2

9 786176 580232 >